

יעקב לאה ורחל

א. בראשית | פרק כט-ל

(לא) וַיֵּרָא ה' כִּי שָׁנוּאָה לָאָה וַיִּפְתַּח אֶת רַחֲמָהּ וַרְחַל עֲקָרָה:
 (לב) וַתְּהִרָה לָאָה וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ רְאוּבֵן כִּי אָמְרָה כִּי רָאָה ה'
 בְּעֵינָי כִּי עָתָה יֵאָהֲבֵנִי אִישִׁי: (לג) וַתְּהִרָה עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר כִּי
 שָׁמַע ה' כִּי שָׁנוּאָה אֲנִי וַיִּתֵּן לִי גַם אֶת זֶה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ שִׁמְעוֹן:
 (לד) וַתְּהִרָה עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר עָתָה הִפְעַם יִלְוֶה אִישִׁי אֵלַי כִּי
 יִלְדָתִי לוֹ שְׁלֹשָׁה בָּנִים עַל כֵּן קָרָא שְׁמוֹ לֵוִי: (לה) וַתְּהִרָה עוֹד וַתֵּלֶד
 בֶּן וַתֹּאמֶר הִפְעַם אוֹדָה אֶת ה' עַל כֵּן קָרָאָה שְׁמוֹ יְהוּדָה וַתַּעֲמֹד
 מִלְדָּת: פרק ל (א) וַתֵּרָא רַחֵל כִּי לֹא יִלְדָה לְיַעֲקֹב וַתִּקְנֶה רַחֵל
 בַּאֲחֻזָּה וַתֹּאמֶר אֶל יַעֲקֹב הֲבֵה לִי בָנִים וְאִם אֵין מִתָּה אֲנֹכִי:
 (ב) וַיַּחַר אֵף יַעֲקֹב בְּרַחֵל וַיֹּאמֶר הַתַּחַת אֱלֹהִים אֲנֹכִי אֲשֶׁר מָנַע מִמֶּנָּה
 פְּרִי בֶטֶן:

רש"י

(א) ותקנא רחל באחותה - קנאה במעשיה הטובים, אמרה אלולי
 שצדקה ממני לא זכתה לבנים: הבה לי - וכי כך עשה אביך לאמך,
 והלא התפלל עליה: מתה אנכי - מכאן למי שאין לו בנים שחשוב
 כמות: (ב) התחת אלהים אנכי - וכי במקומו אני: אשר מנע ממך -
 את אמרת שאעשה כאבא, אני איני כאבא, אבא לא היו לו בנים
 אני יש לי בנים, ממך מנע ולא ממני:

ב. רמב"ן | בראשית כט, לא

כי שנואה לאה - הנה לאה רמתה באחותה גם ביעקב, כי אם נאמר
 שנהגה כבוד באביה שאחז בה והכניסה אליו ואל תמר בו, היה לה
 להגיד או לרמוז כי היא לאה, אף כי היתה מתנכרת כל הלילה,
 ולפיכך לא הכירה עד שראה אותה בבקר, ולכן שנואה יעקב.
 והאלהים יודע כי להנשא אל הצדיק עשתה כן ורחם עליה. וכך
 אמרו בבראשית רבה (עא ב) כיון שראה יעקב מעשים שרמתה
 לאה באחותה נתן דעתו לגרשה, וכיון שפקדה הקדוש ברוך הוא
 בבנים אמר לאמן של אלו אני מגרש. וזה טעם "וירא אלהים", כי
 חמל עליה שלא יעזבנה:

ויש אומרים (הרד"ק) כי שתיים נשים שהאחת אהובה מאד תקרא
 השנייה שנואה כנגדה, כמו שאמר ויאהב גם את רחל מלאה, לא
 ששנואה, והיתה בושה בדבר וראה אלהים את עניה:

ג. רמב"ן | בראשית ל, א

הבה לי בנים - אמרו המפרשים (רש"י, וראב"ע) שתתפלל עלי.
 ואם אין מתה אנכי - לשון רש"י שמי שאין לו בנים חשוב כמת,
 והוא מדרש רבותינו (ב"ר עא ו). ואני תמה, אם כן למה חרה אפו
 ולמה אמר התחת אלהים אנכי, ושומע אל צדיקים ה'. ומה שאמר,
 אבא לא היו לו בנים אני יש לי בנים, ממך מנע ממני לא מנע, וכי
 הצדיקים אינן מתפללים בעד אחרים, והנה אליהו ואלישע התפללו
 בעד נשים נכריות (מ"א יז כא, ושם ב ד טז). ונראה שבשביל זה
 תפסוהו רבותינו, אמרו בבראשית רבה (עא ז) אמר לו הקדוש
 ברוך הוא כך עונין את המעיקות, חייך שבניך עתידין לעמוד לפני
 בנה:

ועל דרך הפשט אמרה רחל ליעקב שיתן לה בנים, ובאמת דעתה
 לאמר שיתפלל עליה, אבל שיתפלל עליה עד שיתן לה בנים על
 כל פנים, ואם אין שתמית עצמה בצער. דברה שלא כהוגן
 בקנאותה, וחשבה כי באהבתו אותה יתענה יעקב וילבש שק ואפר
 ויתפלל עד שיהיו לה בנים שלא תמות בצערה. ויחר אף יעקב -
 שאין תפלת הצדיקים בידם שתשמע ותענה על כל פנים. ובעבור
 שדברה דרך געגועי הנשים האהובות להפחידו במיתתה חרה אפו,
 ולכך אמר לה שאינו במקום אלהים שיפקוד העקרות על כל פנים,
 ואיננו חושש בדבר, כי ממנה נמנע פרי הבטן ולא ממנו, וזה ליסר
 אותה ולהכלימה. והנה הצדקת בראותה שלא תוכל להסמך על
 תפלת יעקב, שבה להתפלל על עצמה, אל שומע צעקה, וזהו
 וישמע אליה אלהים (להלן פסוק כב):

ואולי נתקן על דעת רבותינו, כי יעקב אי אפשר שלא נתפלל על
 אשתו האהובה כי עקרה היא, אלא שלא נתקבלה תפלתו, ובאה
 עתה רחל להתעולל עליו לאמר שיתן לה בנים על כל פנים
 בתפלתו כי לא נופל הוא מאביו שעשה כן, ויחר אפו ואמר לה כי
 הדבר ביד אלהים ולא בידו, ואביו נשמעה תפלתו שהוא צדיק,
 ועתיד להיות לו זרע, אבל היא נמנע ממנה פרי בטן. ונכון הוא:

ד. ספורנו | בראשית, פרק ל

(ב) ויחר. על אמרה הבה לי כאלו היה בידו לעשות זה וכעס
 בקנאותו לכבוד קונו ולא הביט לאהבתו אותה בזה: אשר מנע ממך.
 שיצר אותך עקרה שהכיר בה סימני אילונית: (ג) בוא אליה. ובזה
 אמרתי הבה לי לא שחשבתי שיהיה בידך רפואה של עקרה:

